

LLL Nowadays – Realities and Perspectives
Educația permanentă, astăzi – realități și deziderate

Florica ORȚAN
Universitatea din Oradea
Departamentul pentru Pregătirea și Perfecționarea Personalului Didactic

Abstract

Education is a dimension of human life. We all are aware of the fact that people learn from their own mistakes, but we need a positive base for the permanent education. A problem could be the unlimited access for information, without enough critical spirit. So, although we are educated in the spirit of the new, we must not forget about the elements of classical education, which is in fact the human need for harmony.

„Omul cât trăiește învață!” Iată o judecată constatativă pe care o facem mai degrabă atunci când înregistrăm un eșec. De aici, un arome gust amar al celui care abia după ce se confruntă cu un rezultat nedorit stabilește pentru sine că, în ultimă instanță, nu e păgubos să înveți atâta vreme cât trăiești. Educația permanentă se poate întemeia și pe judecata constatativă posibil de a fi reformulată și astfel: „omul din greșeli învață”. Fără îndoială, e de preferat să înveți din greșelile altora.

Androgogia sau educația adulților nu poate rămâne însă la acest nivel de întemeiere. O astfel de „pedagogie negativă” poate fi productivă doar a posteriori, adică după ce experiența s-a consumat și a fost înregistrat un eșec. O întemeiere pozitivă a educației permanente rezultă cu necesitate din însăși matricea condiției umane. Într-o formă genetică am putea spune că ne educăm permanent, ca un fel de prealabil al modului de a exista, chiar în ciuda voinței noastre și în grade diferite de conștientă. Astfel, Rodica Mariana Niculescu spune că „educația nu mai poate fi gândită ca specifică doar unor vârste, îndeobște considerate ca vârste ale structurării personalității umane (până la maturitate). Ea devine o dimensiune a vieții întregi”. Sau, cum spune un pedagog francez, educația este „o anumită atitudine de inserție în real și nu pur și simplu o pregătire pentru existență activă și responsabilă”. Privită ca atitudine, „educația permanentă devine o trăsătură a personalității umane, o formă expresivă de manifestare a acesteia.

Fără a intra în prea multe considerente cu privire la educația permanentă de până în decembrie 1989, e de notat, totuși, faptul că am putea vorbi, pe de o parte, de o autonomie a educației și informației în raport cu ideologia vremii, iar în al doilea rând, trebuie să accentuăm și tentativa statului totalitar de a folosi educația permanentă în scopul dresajului social. Formele prin care aceasta a fost exercitată au permis o atitudine critică, un filtru al opțiunilor și al noțiunilor, ceea ce a ferit sistemul educațional comunist de a fi în întregime perisabil.

Referindu-ne acum la actualitatea educației permanente, la doisprezece ani de când schimbarea a intervenit plenar în toate sferile societății românești, trebuie să spunem că obiectivele fundamentale ale acesteia, așa cum au fost ele elaborate de Paul Legrand, rămân valabile. Astfel, educația permanentă urmărește ca un prim obiectiv crearea structurilor și a metodelor favorabile formării și dezvoltării personalității umane pe tot parcursul existenței sale, iar ca un al doilea obiectiv țintește pregătirea personalității umane pentru autoinstruire și autoeducare. Numai că, lumea în care trăim de doisprezece ani, o lume a tranziției și a reformelor, a provocat neconținut și continuă să provoace modificări structurale de existență și conștiință. Un adevărat seism interior a urmat schimbărilor brutale și rapide din peisajul social imediat. Școala însăși se găsește într-un proces al „schimbării la față”. Ea își caută o altă identitate, din mers, încercând să găsească strategii educaționale și de performanță școlară care să le permită elevilor de azi, succesul adulților de mâine. Privită în acest context, educația permanentă nu mai joacă un simplu rol de continuatoare a școlii, pentru simplul motiv că nu poți continua ferm un lucru sau un fenomen care este dinamic și oarecum contradictoriu.

Cred că fenomenul social cel mai grav care afectează dramatic educația permanentă este sărăcia. Într-o lume a nevoilor imediate și stringente, într-o realitate a copiilor străzii și a aurolacilor, în sfârșit, într-o societate românească a strategiilor educaționale conjuncturale, educația permanentă devine un fel de lucru fastidios, oricum prea prețios și secundar în raport cu nevolniciile fiecărei zile. Dezbaterile, simpozioanele, colocviile au devenit rarități. La toți ne e frică și noi toți refuzăm o nouă terapie a învățământului ideologic. Frustrat pentru că o duce greu, omul de azi, chiar intelectualul, are un recul atunci când e pus într-o situație generică de a se educa. Apoi, televiziunile au reușit să promoveze o pseudoformă a „învățământului seral”. Este vorba de o adevărată instituție media care a ajuns să ne influențeze atitudinile, concepțiile, cu atât mai mult opiniile. Este vorba de talkshow. Iată, cea mai percutantă formă a educației la domiciliu, realizată după poftă, prin simpla butonare a telecomenzii. Interviuurile, mesele rotunde, ca să nu mai vorbim de consultații au căzut în desuetudine. În tranziție, educația permanentă este una prin tubul catodic. Eventual o modă cu efecte uneori nedorite este și navigarea pe internet. Practic nu există capriciu pe care nu ți-l poți oferi dacă dispui de internet. Marea problemă care se ivește este lipsa educatorului, având ca efect riscul manipulării, iar în subsidiar absența unui spirit critic. Având totul la dispoziție, adultul crede că este atotputernic. Un filozof antic spunea că indiferent câtă informație ai poseda, aceasta nu te face mai înțelept.

Impasul educației permanente astăzi este accesul nelimitat la informație, fără a fi dublat de apelul permanent la spiritul critic. Omul de azi poate ajunge erudit, dar niciodată înțelept. Procesul însuși al învățării s-a modificat. El nu mai este acum o asimilare de informații, ci doar un acces oricând posibil, la o lume virtuală.

Nimeni nu are de gând să se opună noilor forme de învățare, noilor tehnologii performante, care îți permit să fii informat repede și precis. Ar fi pe cât de inutil, pe atât de malefic. Educația permanentă trebuie să țină cont de revoluția informatică și de fenomenul globalizării. Dezvoltarea lumii o pune în situația de a se reforma. Educația permanentă este astăzi alta ca structură și forme, decât ieri și cu certitudine va fi alta mâine sau poimăine. Fenomenul este unul de sincronism. Ca un fenomen de reflectare, educația permanentă ține cont de o dinamica uneori amețitoare a sectoarelor lumii reale.

Și totuși, în această lume în care chiar ne educăm în spiritul schimbării, cred că e necesar apelul la a păstra elemente ale educației clasice. Sunt lucruri pe care nici o schimbare nu le poate anula. Mai ales într-o lume cum este aceea de astăzi, prin care moda face legea și cu toții pariem pe ceea ce este conjunctural, cred că apelul la rațiunea educației clasice este bine venit. Elementele importante ale acestei educații clasice țin de nevoia unei armonii a omului, de chiar identitatea sa intimă.

Cultura generală poate da și chiar oferă un orizont și un sens omului. Bazându-ne pe ea, putem apoi utiliza instrumentele atât de diverse și de eficiente care ne stau la dispoziție pentru a deveni, în sens tehnic, mai cunoscători. Ea ne poate da ceea ce ne lipsește cu adeseori – reperele, țintele și chiar idealurile. Androgogia rămâne în actualitate chiar dacă, așa cum spuneam, într-o societate săracă, cu totul și cu totul altele sunt urgențele zilei. Nu putem însă renunța la ea. Dimpotrivă, trebuie să gândim și să aplicăm strategii solide, în pas cu tehnologiile eficiente ale manipulării și dezinformării, pentru a reabilita o „genă” a condiției umane: educația fără vârstă, dincolo de instituția socială, de manuale și lucrări de laborator. Riscul care ne pândește astăzi este să rămânem meditativi și sterili, la nivelul afirmației profunde și amare că omul cât trăiește învață.

Bibliografie

- Bunescu, Gheorghe, Alecu, Gabriela, Bodea, Dan, *Educația părinților. Strategii și programare*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997;
- Cristea, Sorin, *Pedagogie generală, managementul educației*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996;
- Dave, R. H., *Fundamentele educației permanente*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1991;
- Macovei, Elena, *Pedagogie – Educația XXI*, volumul I, S.C.Aramis Print S.R.L., București, 2001;
- Miculescu, Rodica Mariana, *Pedagogie generală*, Editura Scorpion 7, București, 1996;
- Ministerul Educației și Cercetării, Consiliul Național pentru pregătirea profesorilor – *Învățarea activă – ghid pentru formatori și cadre didactice*, București, 2001;
- Neacșu, I., *Metode și tehnici de învățare eficientă*, Editura Militară, București, 1990;
- Nicola, I., *Pedagogie*, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București, 1992;
- Vințanu, Nicolae, *Educația adulților*, Editura Didactică și Pedagogică R. A., București, 1998.